

Ryzykowne zachowania

2

Część

KONTEKST

Obrażenia w wyniku wypadków drogowych są najczęstszą przyczyną zgonów ludzi młodych na całym świecie.

▶ SYTUACJA

- ▶ Ryzykowne zachowania
- ▶ Czynniki związane z ryzykownym zachowaniem
- ▶ Działania

TWÓJ pomysł TWOJA inicjatywa

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

Sytuacja

„Sobotnia impreza”

Większość wypadków, które są przyczyną śmierci młodych ludzi, rozgrywa się według podobnego scenariusza: w piątkowy lub sobotni wieczór, podczas powrotu do domu z imprezy towarzyskiej (dyskoteki, pubu, prywatki, spotkania z przyjaciółmi), w wypadku spowodowanym utratą kontroli nad pojazdem. Scenariusz ten powtarza się najczęściej w krajach rozwiniętych. W innych krajach wypadki jednak również zdarzają się najczęściej wieczorami podczas weekendów i są związane ze sposobami spędzania wolnego czasu, a udział biorą w nich także rowerzyści i piesi.

John, Jimi, Paul i Sarah przyjaźnili się od czasów szkoły podstawowej. Pewnego sobotniego popołudnia postanowili razem pojechać do klubu, znajdującego się 30 km za miastem. John miał prowadzić, jako jedyny w grupie posiadacz prawa jazdy. Klub spełnił oczekiwania młodych ludzi, którzy pili i tańczyli przez całą noc. Gdy postanowili jechać do domu, Sarah nie miała ochoty wsiadać do samochodu, widząc, że John jest pijany; nie chciała jednak także iść do domu na piechotę, ostatecznie więc zdecydowała się jechać z pozostałymi. O godzinie piątej rano, na pustej drodze, śmiejąc się, żartując i wspominając zabawę, John rozpędził samochód do maksymalnej prędkości. Jadąc z prędkością 170 km na godzinę, źle obliczył promień zakrętu, stracił kontrolę nad pojazdem i zderzył się z Susan, 32-letnią pielęgniarką, matką dwójki dzieci, jadącą do pracy. Samochód wpadł w poślizg i uderzył w barierkę; John i Paul doznali poważnych obrażeń, Jimi i Sarah zginęli na miejscu. Samochód Susan przekoziołkował przez drogę, wpadł na inny pojazd i zatrzymał się 10 metrów od skraju drogi; kobieta zmarła na 5 minut przed przyjazdem karetki.

TWÓJ **pomysł** TWOJA **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

Ryzykowne zachowania

- 1** Młodzi ludzie na całym świecie są bardziej narażeni na wypadki drogowe.
- 2** Chłopcy częściej uczestniczą w wypadkach, niż dziewczęta, co jest wynikiem ich bardziej ryzykownych zachowań.
- 3** Sześć podstawowych czynników związanych na ogół z wypadkami drogowymi, które mogą występować w różnych kombinacjach: 1) przekroczenie prędkości, niezapięte pasy kierowcy i/lub pasażerów, 3) alkohol i środki odurzające (głównie marihuana i jej pochodne), 4) zmęczenie, 5) zbyt duża ilość osób w samochodzie, 6) Rozpraszanie kierowcy – nadmierna ilość osób wiąże się z naciskiem ze strony grupy rówieśniczej, która z kolei jest także czynnikiem ryzyka.
- 4** Zachowań ludzi młodych nie należy stygmatyzować. Nie są one przeszkodą, ale raczej stwarzają szansę wdrożenia działań prewencyjnych. Ryzykowne zachowanie nie musi prowadzić do śmierci. Gdy poprawia się stan bezpieczeństwa drogowego w społeczności lokalnej, wskaźnik wypadków powodowanych przez ludzi młodych spada tak samo, jak wskaźniki w innych grupach wiekowych.

Czynniki związane z ryzykownymi zachowaniami

Przekraczanie prędkości

Nadmierna prędkość, szczególnie w nocy, bywa często, jeśli nie zawsze, przyczyną wypadków, zwiększając zarazem ryzyko poważnych obrażeń. Co drugi wypadek ze skutkiem śmiertelnym jest spowodowany przez przekroczenie prędkości. Zmniejszenie prędkości mogłoby zmniejszyć znacząco liczbę wypadków ze skutkiem śmiertelnym. Według ONISR (Krajowego Obserwatorium Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego we Francji), zwolnienie prędkości o 1 km/h zmniejsza prawdopodobieństwo wypadku o 4%.

Nieprzestrzeganie zasad bezpieczeństwa

Brak zapiętych pasów na tylnym siedzeniu powoduje zwiększenie obrażeń w wypadku drogowym. Podobnie brak kasku zwiększa ryzyko poważnych obrażeń podczas wypadku na rowerze czy na motorze.

TWÓJ **pomysł** TWOJA **inicjatywa**
Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

Spożycie alkoholu

W większości krajów, alkohol uznaje się za czynnik odpowiadający za około 30% wypadków drogowych ze skutkiem śmiertelnym, powodowanych przez młodzież i dorosłych¹. Jest to coraz poważniejszy problem, ponieważ spożycie alkoholu wśród młodzieży staje się rozpowszechnionym zjawiskiem w większości krajów. Ponadto, coraz więcej młodych ludzi pije dużo i szybko wieczorami podczas weekendów.

Inne używki

Nielegalne substancje, znajdujące na scenie wypadków, to z reguły marihuana (15% wypadków śmiertelnych wśród młodych ludzi)². To specyficzny czynnik powodujący wypadki wśród młodych ludzi, ponieważ spożycie marihuany spada znacząco po 25 roku życia. Dodatkowo, podstawowym ryzykiem jest połączenie alkoholu i marihuany ze względu na ich łączne działanie. Zażywanie marihuany przeanalizowano przy pomocy badań epidemiologicznych. Zaobserwowano skokowy wzrost i normalizację spożycia tego produktu, a w niektórych krajach przewyższa ono spożycie alkoholu.

Zmęczenie

Zmęczenie to zjawisko nie opisane tak dobrze w statystyce; ponadto, bycie zmęczonym nie jest nielegalne; jest to również czynnik trudny do wykrycia i ciężko potwierdzić jego wpływ na występowanie wypadków. Możemy uznać, że odgrywa bardzo ważną rolę późno w nocy; o późnej porze można założyć, że cierpią oni na niedobór snu.

Zbyt dużo osób w samochodzie

Pojazdy bywają zatłoczone, ponieważ nie wszyscy młodzi ludzie posiadają prawo jazdy lub samochód, bądź też dlatego, że wolą przebywać w grupach. Zjawisko to występuje także w przypadku ciężarówek, busów, a niekiedy również dwukołowców. W rezultacie, gdy dochodzi do wypadku, liczba ofiar jest większa. Kierowca zatłoczonego samochodu jest również bardziej narażony na rozproszenie uwagi.

¹ONISR- National Observatory for Road Safety in France

²SAM Study, 2005

Ryzykowne zachowania a pojazdy dwukołowe

Wypadki z udziałem pojazdów dwukołowych także zdarzają się wśród młodych ludzi bardzo często i są związane głównie z dwoma procesami:

- Naruszenia przepisów i wyczyny kaskaderskie, związane z wiekiem
- Błędy spowodowane brakiem doświadczenia i odpowiedniego przeszkolenia, w szczególności umiejętność zrozumienia różnicy pomiędzy dwoma a czterema kołami. W tym sensie, wymówki typu „Nie widziałem” lub „nie rozumiałem, co on chce zrobić” można tłumaczyć różnicami pomiędzy przyspieszeniem, możliwościami manewru i trajektorią pojazdów dwu- i czterokołowych.

Od rodzica do dziecka

Należy zauważyć, że ryzykowne zachowania, skłonność do naruszania przepisów i wypadki przechodzą z pokolenia na pokolenie; z „punktu obserwacyjnego” na tylnym siedzeniu, dziecko rejestruje zachowania rodziców, a następnie je powiela (błędy, naruszenia, wykroczenia) drogą modelowania społecznego, imitacji i identyfikacji.

Ryzykowne zachowania młodszych dzieci

Wśród młodszych dzieci (nie będących jeszcze kierowcami samochodów), ryzykowne zachowania są związane z ruchem pieszym i rowerowym. Wbrew stereotypom, wypadki z udziałem pieszych mają na ogół miejsce nie w pobliżu szkół, ale na ostatnim przejściu dla pieszych w drodze do domu. Głównym czynnikiem ryzyka jest dobór miejsca, w którym dziecko przechodzi przez ulicę; ma ono charakter przypadkowy lub dziecko przechodzi w miejscu bardzo niebezpiecznym (ze względu na brak widoczności z powodu przeszkód w rodzaju np. zaparkowanych samochodów).

Twój **pomysł** Twoja **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

TWÓJ pomysł

■ Streszczenie

Opracuj kwestionariusz samooceny dotyczący ryzykownych zachowań – mają go opracować i wypełnić uczniowie. Potem mogą go wypełniać inni członkowie społeczności lokalnej.

■ Materiały

Długopis, papier.

■ Kroki

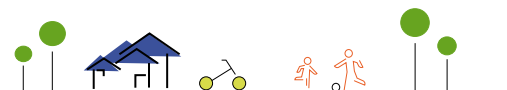
Kwestionariusz powinni wypełnić uczniowie, a następnie ich koledzy, krewni lub nauczyciele. Poniżej znajdziesz pytania, które mogą pomóc uczniom w opracowaniu kwestionariusza; nakierują ich one na istotne kwestie, wymagające poruszenia.

- Jakie ryzykowne zachowania wiążą się z bezpieczeństwem ruchu drogowego?
- Czy zdarza mi się zachowywać ryzykownie? Jak?
- Co to znaczy podejmować ryzyko? Co znaczy być odpowiedzialnym?
- W jaki sposób moje zachowania w ciągu dnia wpływają na moje bezpieczeństwo?
- W jaki sposób dobór środka transportu wpływa na moje bezpieczeństwo?
- Jakie są akcesoria związane z bezpieczeństwem dla różnych typów pojazdów?
- W jaki sposób używanie alkoholu lub leków wpływa na prowadzenie pojazdu?
- Czy zdarzało mi się odczuwać presję rówieśniczą? Kiedy?
- Czy wywierałem presję na kolegów, aby postąpili ryzykownie? W jaki sposób?
- Jaki wpływ na zachowanie kierowcy i bezpieczeństwo drogowe ma wiek, płeć i osobowość?

TWÓJ pomysł TWOJA inicjatywa

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

TWOJA inicjatywa

■ Cele

Zrozumienie ryzykownych zachowań i nacisku grupy rówieśniczej dzięki odegranym scenkom.

■ Kroki

Niech uczniowie opracują dwie scenki na podstawie poniższego scenariusza.

Claudia, John, Yasmin i Michael planują spędzić wieczór w klubie 40 km od miejsca zamieszkania. Tylko John ma prawo jazdy, na miejsce nie dojeżdżają środki transportu publicznego.

Uczniowie powinni przedstawić dwa możliwe rozwiązania – w jednym przypadku bohaterowie scenki trafiają do szpitala, w drugim dojeżdżają bezpiecznie do domu. Mają odegrać dwie scenki przed publicznością złożoną z pozostałych uczniów.

1. Uczniów należy podzielić na grupy czteroosobowe.
2. Poinformować ich o scenariuszu scenki.
3. Każdy otrzymuje rolę.
4. Spisanie informacji na temat dwóch potencjalnych rozwiązań.
5. Odegranie pierwszej scenki
6. Scenka powinna bazować na czwórce bohaterów, siedzących na krzesłach jak w samochodzie.
7. Spisać dialogi.

Scenkę można sfilmować przy pomocy telefonu komórkowego lub kamery, a następnie opublikować na YouTube lub przedstawić dla innych uczniów w szkole.

TWÓJ **pomysł** TWOJA **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

TWÓJ pomysł

■ Cele

Omówienie kwestii prędkości i drogi hamowania.

■ Materiały

Długopis, papier, tablica, projektor, komputer

■ Kroki

Napisz na tablicy „bezpieczeństwo drogowe” i „Szybka jazda to rozrywka”. Zapytaj uczniów, czy się z tym zgadzają, czy nie, i dlaczego?

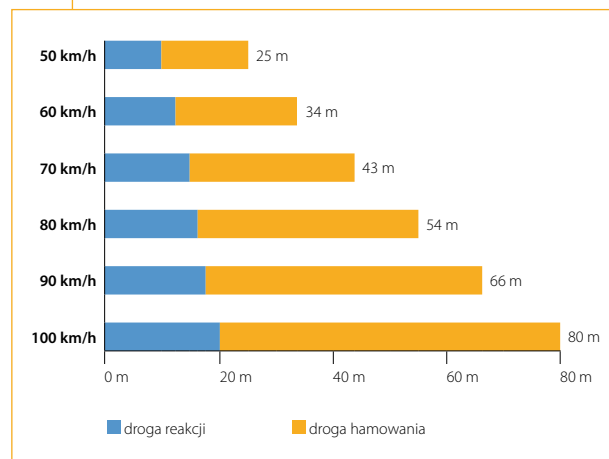
Następnie wypisz lub wyświetl na tablicy statystyki:

- Nadmierna prędkość jest główną przyczyną śmierci nastolatków w wypadkach drogowych
- Nastolatki mają czas reakcji zbliżony do osoby 70-letniej, gdy są rozpraszane podczas jazdy
- W roku 2008, 37 procent wypadków ze skutkiem śmiertelnym dla mężczyzn w wieku 15-20 lat spowodowała nadmierna prędkość jazdy.
- W roku 2008, 88 procent wypadków ze skutkiem śmiertelnym miało miejsce na drogach innych niż autostrady międzynarodowe.
- Wśród wypadków spowodowanych przez błąd nastoletniego kierowcy, 21 procent było spowodowane przez nadmierną prędkość, niedostosowaną do warunków jazdy.

Uczniowie powinni omówić te statystyki, poruszając następujące kwestie:

1. Czy są zdziwieni tymi danymi?
2. Czy zdarzyło im się przebywać w samochodzie jadącym z nadmierną prędkością?
3. Ile czasu trwa zatrzymanie samochodu jadącego z prędkością 100 km/h po suchej nawierzchni?

Wyświetl na tablicy poniższy wykres i zapytaj uczniów, czy zaskoczyły ich przedstawione dane.

TWÓJ pomysł TWOJA inicjatywa

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

TWOJA inicjatywa

■ Cele

Przeprowadzenie kampanii świadomościowej na temat prędkości jazdy przy pomocy witryny wiki (wiki - typ witryn internetowych, w których treść można tworzyć i zmieniać w posty)

■ Materiały

Długopis, papier, komputer, Internet, witryna wiki

■ <http://www.wikispaces.com/>

Kroki

Uczniowie muszą przygotować kampanię świadomościową na temat prędkości jazdy w celu jej opublikowania w witrynie wiki, aby udostępnić ją w sieci dla wszystkich.

1. Uczniów należy podzielić na grupy czteroosobowe.
2. Uczniowie mają zapoznać się z witryną wiki, poprzez utworzenie konta i poznanie jego możliwości.
3. Przy pomocy długopisów i kartek papieru, uczniowie zapisują swoje pomysły dotyczące treści kampanii, w tym tekstu, fotografii, plików wideo itd.
4. Należy wybrać slogan kampanii
5. Uczniowie decydują o strukturze treści, projektując stronę i jej zawartość.
6. Treść należy wprowadzić do komputera przy pomocy edytora tekstu.
7. Członkowie grupy redagują nawzajem swoje teksty.
8. Uczniowie wybierają fotografie i pliki wideo do zilustrowania tekstu.
9. Opracowanie projektu graficznego strony.
10. Opublikowanie treści w wiki.

TWÓJ **pomysł** TWOJA **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra

Ryzykowne zachowania młodzieży

THINK! Education to brytyjski program, opracowany, aby zwiększać wśród młodzieży i dzieci świadomość w zakresie bezpieczeństwa drogowego. Program obejmuje łatwe do wykorzystania zasoby dla nauczycieli, rodziców i młodych ludzi.

Informacje o ryzykownych zachowaniach ludzi młodych można znaleźć pod adresem:

- <http://www.dft.gov.uk/think/education/secondary/>

Przedstawiona poniżej witryna internetowa została opracowana dla młodszych dzieci (6-11 lat). Badania wskazują, że dzieci w tej grupie wiekowej muszą zrozumieć przyczyny, dla których należy zachowywać bezpieczeństwo na drodze. W kampanii wykorzystano animowane postacie, które ponoszą realne konsekwencje niewłaściwych zachowań na drodze. Kluczowy przekaz: „musisz stosować się do zasad bezpieczeństwa na drodze, aby uniknąć negatywnych skutków”. Kampania demonstruje również prawidłowe zachowania na drodze.

- <http://talesoftheroad.direct.gov.uk/>

Wpływ alkoholu

Na tej stronie internetowej, skierowanej do osób młodych, przedstawiono podstawowe fakty dotyczące alkoholu, aby zwiększyć świadomość skutków picia alkoholu wśród ludzi młodych.

Została ona zaadaptowana dla potrzeb brytyjskich przez organizację Alcohol in Moderation wraz z zespołem ekspertów w dziedzinie edukacji, nauczycieli i młodzieży; obecnie jest ona prowadzona przez Alcohol Education Trust (więcej informacji o tej organizacji można znaleźć na stronie).

- <http://talkaboutalcohol.com/>

Aby wyliczyć stężenie alkoholu we krwi, można skorzystać ze strony internetowej w rodzaju:

- <http://simu-alcool.com/mps/alcool.php>
(w języku francuskim)

TWÓJ **pomysł** TWOJA **inicjatywa**

Działania na rzecz bezpieczeństwa ruchu drogowego dla lepszego jutra